

Jaarverslag 2019 commissie Jaarboek

De commissie Jaarboek bestond in 2019 uit de volgende personen: Wijnand Renden (voorzitter), Corstiaan Prince (secretaris), Rob van Leeuwen, Huib Uil, Lydia Mol-Sipman en Jop Steenhof de Jong.

Vrijdag 29 november 2019 verscheen de 44ste editie van de Kroniek van het Land van de Zeemeermin (Schouwen-Duiveland). De presentatie vond zoals gebruikelijk plaats tijdens de najaarsvergadering, die dit jaar werd gehouden in de Nieuwe Kerk te Zierikzee. Dit jaar had de uitreiking extra glans vanwege de viering van het 80-jarig jubileum van Stad en Lande.

Ook deze jaargang bevat de Kroniek een reeks boeiende artikelen waarin verschillende aspecten van de eilandelijke historie aan bod komen: van stormschade in 1800 tot het ingestorte Mosselpoortje in Zierikzee in 1939. Liefhebbers van het maritieme verleden komen deze jaargang bijzonder goed aan hun trekken, aangezien niet minder dan drie artikelen gebeurtenissen op het water beschrijven.

Hugo Landheer verzorgt het openingsartikel met 'De storm van 9 november 1800, de gevolgen en de verwerking ervan. Een verantwoorde besteding?'. Hij schrijft over drie schepen van de Bataafse marine – de korvetten Daphne en Hippomenes en de brik Ajax – die tijdens een zeer hevige storm op de dijken en stranden van Schouwen aan de grond liepen. Deze schepen kwamen er relatief nog genadig vanaf, want als gevolg van het natuurgeweld vergingen die dag talloze schepen in West-Europa. Niettemin bleek het een flinke klus om de schepen vlot te trekken, waarbij op de achtergrond de onvermijdelijke vraag speelde: wie moest dit allemaal bekostigen?

Ook het tweede artikel van deze jaargang bevat een maritiem onderwerp. In een 'Een visreis in 1822. De Nieuwe Visscherij van Zierikzee, vissloep De Hoop en schipper Jan van Dueren' beschrijft Marlies Jongejan de opkomst van de Nieuwe Visscherij. Deze onderneming was tussen 1818 en 1835 in bedrijf en probeerde, uiteindelijk tevergeefs, de in het slop geraakte visserij in Zierikzee weer nieuw leven in te blazen. In haar bijdrage besteedt Jongejan uitgebreid aandacht aan de zeereis van de sloep De Hoop in de noordelijke contreien van de Noordzee. Een ruim twee maanden durende tocht, die zij aan de hand van het scheepsjournaal minutieus weet te reconstrueren.

Adri van Vliet gaat in 'Van Speyk-gekte?' in op de wijze waarop in deze regio gereageerd werd op het nieuws van Jan van Speyks 'heldendaad' bij Antwerpen in 1831. Zijn zelfopoffering bracht in de Noordelijke Nederlanden een ongekende golf van nationalisme en heldenverering teweeg, waaraan men ook in Schouwen-Duiveland gretig meedeed. Van Vliet plaatst deze heldenverering in de bredere context van de Belgische Opstand en beschrijft hoe deze politieke aardverschuiving, op allerlei vlakken, de gemoederen op Schouwen-Duiveland bezighield.

Een bijzonder inkijkje in het leven op de buitenplaatsen in Noordgouwe/Schuddebeurs geeft David Schorer met zijn transcriptie van een brief van Henriëtte de Jonge-van Breugel aan haar dochter Mina. Zijn transcriptie wordt voorafgegaan door een toelichting, die vooral veel genealogische gegevens bevat. Al lezende maakt de lezer een tijdreis naar het leven van de hogere kringen in het midden van de 19de eeuw.

Redactielid Rob van Leeuwen schrijft over de geschiedenis van de katholieke gemeenschap in Zierikzee, waarin het jaartal 1877 centraal staat. In dat jaar keerden de nonnen, na een afwezigheid van drie eeuwen, weer terug in de stad. Hiermee kwam voor katholieken een einde aan de 'droeve toestand' die begonnen was met de verbanning van de nonnen in 1572 tijdens de reformatie. Van Leeuwen schetst hoe de katholieke gemeenschap het in de eeuwen daarna zwaar had in een stad waar antikatholieke sentimenten diepgeworteld waren. Ook gaat hij in op de bijzondere rol van Duitse nonnen, van de congregatie uit Salzkotten, bij de vestiging van de eerste lichten Franciscanessen in Zierikzee.

Technologie en vooruitgang gaan hand in hand in het artikel van Job Steenhof de Jong, eveneens redactielid. In de 'elektrificatie van Schouwen-Duiveland' beschrijft hij dat het eiland, vanwege zijn geïsoleerde ligging en gebrek aan zware industrie, pas na de Eerste Wereldoorlog van elektriciteit werd voorzien. De oprichting, in 1919, van de Provinciale Elektriciteitsmaatschappij (PZEM) vormde daarin een belangrijke mijlpaal. Eind jaren twintig werd over het eiland een hoogspanningsnet gelegd, die min over het traject van de stoomtram volgde. De auteur beschrijft verder hoe de stroomvoorziening verliep tijdens de oorlogsjaren en de Ramp van 1953, en hoe daarna de schaalvergroting gaandeweg een einde maakte aan dit regionale netwerk.

Het afsluitende artikel is van Huib Uil, het derde redactielid dat dit jaar een bijdrage levert. Hij beschrijft het instorten van het Mosselpoortje in Zierikzee in 1939, in het oprichtingsjaar van Stad en Lande. In zijn eerste zinnen helpt Uil meteen een hardnekkig misverstand uit de wereld, namelijk dat Stad en Lande is opgericht vanwege dit omstreden incident: 'Toen het Mosselpoortje instortte, bestond de vereniging namelijk al!'. Wel stond de kwestie rond het Mosselpoortje symbool voor een felle strijd die woedde tussen burgers (van binnen en buiten de stad) die de historische schoonheid van Zierikzee wilden behouden en voorvechters van architectonische vernieuwing. Uil onthult verder hoe pastoor Brink het instorten van het Mosselpoortje moedwillig een handje heeft geholpen om deze kwestie zo voor eens en voor altijd uit de wereld te helpen.

De commissie Jaarboek wil op deze plaats graag haar sponsors bedanken, die ook dit jaar weer een fraaie uitgave mogelijk maakten. Een uitgave die bovendien, in dit jubileumjaar van de vereniging, voor het eerst volledig in kleur en als hardcover is verschenen. De namen van de sponsors zijn vermeld in de colofon van het jaarboek.